

1. Vezetői összefoglaló

A projektjavaslat célja, hogy elkészítse a Székesfehérvár **Sóstó természetvédelmi terület megőrzésének és fejlesztésének koncepcióját**, kimunkálja a megvalósítás lehetséges alternatíváit, a vonatkozó tanulmányterveket, a fejlesztések lehetséges műszaki tartalmát, várható költségeit, a fejlesztések várható hatásait, a megvalósítás lehetséges időbeli és pénzügyi ütemezését.

Napjainkban a terület természetvédelmi szempontból igen jelentős értéket képvisel, a védett és ritka növényfajok egyedszáma többeszes, fokozottan védett és védett madarak fészkelőhelye, mindezek a területet **európai jelentőségűvé emelik**. A Sóstó közösségi vonzereje páratlan adottságai ellenére is csekély.

A **napjainkban** zajló szukcessziós folyamatoknak, valamint a megjelenő inváziós fajok hangsúlyának köszönhetően a terület egyre inkább degradálódik, biodiverzitása csökken, **erősen pusztuló ökoszisztéma képét mutatja**.

A vízháztartási deficit és a feliszapolódás következtében a vizes élőhely hosszú távon megszűnhet, területén más jellegű ökoszisztéma alakulhat ki.

Beavatkozás hiányában a Sóstó további degradációja várható, romlik a természeti jellegű területek állapota, várható a nádas beerdősülése, a madárpopuláció elvándorlása, az őshonos növények kiszorítása a természeti, természetvédelmi és ökológiai érték elvesztése.

A város népességszáma, a beépített területek aránya a távlatban növekedni fog. A növekvő lakosság zöldterületi szükségletei is növekednek, aminek kielégítésére fajlagosan egyre kevesebb beépítetlen, illetve beépítésre nem szánt terület áll rendelkezésre.

A **felnövekvő nemzedékek környezettudatos, a természet értékeit középpontba helyező nevelése, földünk biológiai sokféleségének megóvása érdekében elengedhetetlen.**

A város szívében megtalálható természeti környezet más városok számára elérhetetlen adottság, a benne rejlő értéket felismerni és felelősen felhasználni páratlan lehetőség.

1.1. A fejlesztés célja:

A Sóstó különleges és védett természeti értékeinek megóvásával, a terület fejlesztése annak érdekében, hogy a város és környéke lakossága, valamint a természeti környezet iránt érdeklődők számára vonzó ismeretterjesztő, rekreációs és turisztikai célpont legyen, elősegítve ezzel a természeti környezet megőrzéséhez, gazdagításához szükséges társadalmi környezettudatosság erősítését.

1.2. A fejlesztés specifikus céljai:

- Az élőhely szerkezet megőrzése és javítása, és ezzel a természeti környezet védettségének fenntartása
 - Biológiai sokféleség megőrzése,
 - Sóstó területén természetvédelmi park és ökoturisztikai vonzerő létrehozása
 - Táj- és természetvédelmi oktatóbázis és bemutatóhely létrehozása és ezzel a látogatók tájtörténeti, tájvédelmi és természetvédelmi szemléletének fejlesztése
- A város más idegenforgalmi látnivalóival összekapcsolva turisztikai csomag kialakítása

A Székesfehérvár Sóstó természetvédelmi terület megőrzésének és fejlesztésének koncepciója négy lehetséges, ebből három egymásra épülő fokozatosan felfejlődő alternatívát vizsgál meg és dolgoz ki. Ezek alábbiak:

- „Egy lepusztuló vizivilág – 0. változat”
- „ Élőhelymentés – A változat”
- „Szemléletformáló fejlesztés – B változat”
- „Városi élet a Sóstón - C változat”

1.3. „Egy lepusztuló vizivilág – 0. változat”

alapgondolatai:

- ne történjen emberi beavatkozás az aktuális természeti állapotba,
- a természet rendje szerinti átalakulások történhessenek, függetlenül azok végeredményétől.

Ebben a változatban a Sóstó területén nem történik fejlesztés, a meglévő létesítmények fenntartása az eddig gyakorlatnak megfelelően, az állapotfenntartás biztosítása érdekében történik.

A változat előnyei:

Fejlesztési költségek felhasználása nélkül 218 hektár területű természetvédelmi terület van a város központjában, amely korlátozások nélkül látogatható. Alacsony fenntartási költséggel működtethető a terület. Az érdeklődők számára bemutatható egy védett természeti környezet beavatkozás nélküli átalakulása

A változat hátrányai:

Az emberi beavatkozás következtében megváltozott természeti környezet a helyreállítást szolgáló beavatkozás hiányában pusztulásnak indul. A tó szép lassan eltűnik, a gyepek erdővé alakulnak, kiszorulnak a védett növények, eltűnnek, vagy elvándorolnak a védett állatok, a terület elveszti értékeit és védelmét. Elvész a város különleges adottsága a védett természeti környezet a város szívében.

1.4. „ Élőhelymentés – A változat”

Az „élőhelymentés” változat célja a tavak vízpótlásának biztosítása, az élőhely szerkezet stabilizálása és javítása, a biológiai sokféleség megőrzése.

A fejlesztési javaslat **nem tervez olyan intézkedéseket**, amelyek a természetvédelmi terület látogatottságát célirányosan növelnék, azzal a határozott szándékkal, hogy az élőhelyek látogatottsága ne háborgassa az ott élő növények és állatok életét.

A fejlesztés első eleme a **Sóstó tavainak vízrendezése, vízpótlása**, ezzel biztosítható lesz az állandó vízszint és a tó életéhez szükséges vízmennyiség. Második lépésként tervezzük a jelenlegi **kiterjedt nádas visszaszorítását**, a tó területére vetítve 30-40% mértékig, így nagy szabad vízfelületek alakulnak ki szigetekkel. Az évtizedek alatt felgyűlt iszap eltávolításra, a tómeder rendezésre kerül. **Átfogó élőhely-rekonstrukciót tervezünk**. Ennek keretében tervezzük a tó életéhez szükséges növények és állatok betelepítését, a réteken az agresszív gyomnövények visszaszorítását, a kosborosok és egyéb védett növények élőhelyeinek stabilizálását. A meglévő **tanösvény kiegészítésre** kerül a Sóstó északi oldalán. A „Zöld tanyában” alapszinten történik az erdei iskola működtetése, ehhez külső foglalkoztató, fedett nyitott épület kerül megépítésre. Megtörténik a légvetetékek elektromos földkábelre cserélése.

A fejlesztés tervezett költsége **642.966 eFt**, amelyből az egymást követően tervezett 3db KEOP-3.1.2.

pályázat eredményessége esetén a **543.460 eFt támogatás igénybevételével 99.506 eFt önerő felhasználásával finanszírozható.**

A fejlesztés tervezett megvalósítása a pályázati szakaszokhoz illeszkedően három ütemben folyamatosan történik **2007. novemberétől 2013. júliusáig.**

A megmentett élőhely fenntartása a jelenlegi gyakorlatnak megfelelően a Városgondnokság kezelésében történik az üzemeltetés várható éves költsége amortizáció nélkül 2007. évi áron 17.188eFt.

„ Élőhelymentés – A változat” előnyei:

A tó visszanyeri egészséges állapotát, újra lesz szabad vízfelület. Az élőhely regenerálódik, megjelennek a halak, a vízi állatok sokasága, kialakul egy gazdag, stabil, változatos élővilág rendszer. Az erdők növény és állatvilága egyre gazdagabb lesz, a gyepfűtársulások stabilizálódnak, a kosborosok területén a pionír társulás stabilizálódik. A védett fajok fennmaradása biztosított.

„ Élőhelymentés – A változat” hátrányai:

A megmentett élőhely a korábnál magasabb költségen lesz fenntartható.

1.5. „Szemléletformáló fejlesztés – B változat”

A „Szemléletformáló fejlesztés – B változat” alap gondolata, a Sóstó védett természeti kincseinek megóvásával, táj-és természetvédelmi bemutató- és oktatóbázis létrehozása, a látogatók tájtörténeti, tájvédelmi és természetvédelmi szemléletének fejlesztését előtérbe helyezve, ökoturisztikai vonzerő létrehozása.

A „szemléletformáló fejlesztés” változatban első lépésként megvalósításra kerül az „A” változatban részletezett „élőhelymentés”.

A Sárkeresztúri útnál megépítésre kerül egy **Látogatóközpont**, parkolókkal, új útsatlakozással, a főúton közlekedők számára figyelemfelkeltő táblákkal, jelekkel, új kapuk elhelyezésével. **Vadspark** épül, ahol a Kárpát medence vadállományának vadjai látogathatók. A tervezett **Tanyagazdaság**, a paraszti udvar mintapéldája épülne fel, láttatva azokat az ősi építményeket, amelyek a hagyományos gazdálkodásnak alapelemei voltak, itt konkrét gazdálkodás folyna, bemutatva állattartást és a kertgazdaságot. **Zöldtanya**, amely további bővítésre kerülne és **erdei iskolaként**, folytatná működését, tervezzük olyan **faiskola** működtetését, amely a védett területnek megfelelően a szemléletformálást elősegítve és kiegészítve honos fa és cserjefajokat nevel. A Sóstó fejlesztés szemléletformáló célkitűzésének eléréséhez szükséges a **terület új arculatának kialakítása.**

A tervezett fejlesztés hatékonyságát javíthatja más városfejlesztési tervekkel való összehangolt megvalósítás. Több látnivaló összekapcsolásával napi programot kínáló turisztikai csomag állítható össze.

A fejlesztés tervezett összköltsége **1.500.542 eFt**, az „A” változat nélkül **857.576eFt**. A KDOP-2.1.1/B és a KEOP.3.3.0 valamint az „A” változat pályázatainak eredményessége esetén a **1.285.043 eFt támogatás igénybevételével 215.499 eFt önerő felhasználásával finanszírozható.**

A fejlesztés tervezett megvalósítása a pályázati szakaszokhoz illeszkedően öt ütemben folyamatosan történik **2007. novemberétől - 2013. júliusáig.**

Az így kialakított létesítmény üzemeltetését önállóan gazdálkodó non-profit szervezet formájában javasoljuk az üzemeltetés becsült éves költsége amortizáció nélkül 2007. évi áron 112.953 eFt.

„Szemléletformáló fejlesztés – B változat” előnyei:

Stabilizálódik az ökoszisztéma, kialakul egy változatos stabil és gazdag élővilág rendszer. Környezettudatos szemlélet formálására alkalmas környezetbarát műhely jön létre. Széleskörű ismeretszerzést, és aktív pihenést nyújtó szemléletformáló attrakció kerül kialakításra. Meglévő városlátogatási attrakciókkal egy csomagban a Sóstó is méltó ökoturisztikai vonzerőt képviselhet. A Sóstó ismét felvirágzik

„Szemléletformáló fejlesztés – B változat” hátrányai:

Növekszik a látogatók száma, ezzel csökken a természet háborítatlansága. Magas költségigénye miatt kizárólag pályázati forrásból finanszírozható. Magasabb üzemeltetési költsége gondos tervezést és hatékony üzemeltetést kíván

1.6. „Városi élet a Sóstón - C változat”

A „Városi élet a Sóstón – C változat” alap gondolata: hosszútávú fejlesztéssel a védett természeti értékek megőrzésével többfunkciós, ökoturisztikai vonzerő és városi pihenőpark létrehozása.

A „Városi élet a Sóstón” – „C” változat az „élőhelymentés” és „szemléletformáló fejlesztés”, az „A” és „B” változatok megvalósítását is magában foglaló fejlesztési alternatíva.

A „Városi élet a Sóstón” – „C” változatú fejlesztés a fentiekben túl új „kapu” nyitását tervezi a város lakosai felé. A Hosszúsétaterről sétány megépítésével elvezetni a látogatót a Sóstóhoz, amelynek érkezési pontjában közparkot alakítunk ki. Az új parkban, a Vadasparkban és a Látogatóközpontnál játszóterek épülnek faragott állat és növényfigurákkal, élő fűz építményekkel, a „Zöldtanyához” táborozóhely, jurtakemping megépítését tervezzük.

A Közpark és a tó találkozásánál a XIX. század végi, és a XX. század eleji fürdőkultúra hagyományos fürdőháza jelenne meg, amely az Európában ma Kneipp-kúraként ismert gyógyító fürdözést és iszapfürdőt kínálna. Ebben a változatban tervezzük a tavak vízpótlásának II. ütemű, havária esetére szóló biztosítását.

A fejlesztés tervezett összköltsége 2.507.405 eFt, a „B” változat nélkül 1.006.862eFt. A két darab KDOP-2.1.1/B és a KEOP.3.3.0 valamint az „A” változat pályázatainak eredményessége esetén a 1.986.704 eFt támogatás igénybevételével 520.701 eFt önerő felhasználásával finanszírozható.

A fejlesztés tervezett megvalósítása a pályázati szakaszokhoz illeszkedően öt ütemben folyamatosan történik 2007. novemberétől - 2013. júliusáig.

A létesítmény üzemeltetését a „B” változatban leírtak szerinti önállóan gazdálkodó non-profit szervezet formájában javasoljuk, az üzemeltetés várható éves költsége amortizáció nélkül 2007. évi áron 122.015 eFt.

„Városi élet a Sóstón - C változat” előnyei:

Stabilizálódik az ökoszisztéma, kialakul egy változatos stabil és gazdag élővilág rendszer. Környezettudatos szemlélet formálására alkalmas környezetbarát műhely jön létre. Széleskörű ismeretszerzést, és aktív pihenést nyújtó szemléletformáló attrakció kerül kialakításra. Új városi pihenő és közpark épül

„Városi élet a Sóstón - C változat” hátrányai:

Növekszik a látogatók száma, ezzel csökken a természet háborítatlansága. Magas költségigénye miatt kizárólag pályázati forrásból finanszírozható. Magasabb üzemeltetési költsége gondos tervezést és hatékony üzemeltetést kíván